

ความเชื่อมะม่วงของชุมชนชาวพุทธเชื้อสายเขมร ในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

A Study of the Mauat Beliefs in Buddhist Ethic Khmer's Community in Kuntrarom Sub-District, Krasung District, Buriram Province

พระศิริชัย ปภัสสร¹, ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม², และ พระอธิการเวียง กิตติวัฒน³

Phra Sirichai Pabhatsaro¹, Thanarat Sa-ard-iam² and Phraadhikarn Wieng Kittiwanno³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์¹²³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand¹²³.

E-mail: prasirichai14narunat@gmail.com¹, thanaratbhante@gmail.com²,

wiengkitti@gmail.com³

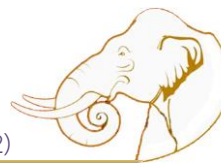
บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) เพื่อศึกษาพิธีกรรมมะม่วง ของคนในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาความเชื่อในพิธีกรรมมะม่วงในทรรศนะของพระพุทธรศาสนาเถรวาท 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของพิธีกรรมของมะม่วงในทรรศนะของพระพุทธรศาสนาเถรวาท ผลการศึกษาพบว่า 1) พิธีกรรมมะม่วงของคนในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มะม่วงนั้นมีอยู่ 2 ประเภทด้วยกัน คือ (1) มะม่วงเขมร เป็นการเข้าทรงเพื่อรักษาคนป่วยหนัก ตามความเชื่อของชาวไทยเขมร (2) มะม่วงโพง เป็นการเข้าทรงเพื่อรักษาคนป่วยและบูชาครูกำเนิดของตนเองตามความเชื่อของชาวไทยกวย ปัจจุบันประชาชนในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ยังมีความเชื่อ และยังคงมีการเข้าทรงมะม่วงอยู่ 2) ความเชื่อพิธีกรรมมะม่วงในทรรศนะของพระพุทธรศาสนาเถรวาท นั้น พบว่า พิธีกรรมมะม่วงไม่ได้เป็นพิธีกรรมที่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธรศาสนา แต่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนที่นับถือผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ แต่เมื่อพระพุทธรศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย และคนไทยมีจิตศรัทธาในหลักคำสอน และรับเอาพระพุทธรศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ กระทั่งถึงปัจจุบัน 3) จากการวิเคราะห์คุณค่าของพิธีกรรมมะม่วงนั้น พบว่า พิธีกรรมมะม่วงมีคุณค่าต่อระบบการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การช่วยเหลือคนที่ล้นหว้งจากการเจ็บป่วย ที่อยู่ในภาวะเรื้อรัง และรักษาไม่หาย ให้ได้มีความหวังและมีกำลังใจ ส่วนคุณค่าด้านวัฒนธรรมประเพณีนั้น พิธีกรรมมะม่วงนี้ ทำให้มีวัฒนธรรมในการร่ายรำที่ปรากฏในช่วงเวลาของการประกอบพิธีกรรม การร้องเพลง และการช่วยเหลือกันนในยามเจ็บไข้ไม่สบาย

คำสำคัญ: มะม่วง, ความเชื่อ, ชุมชนชาวพุทธเชื้อสายเขมร

Abstract

The purposes of the study aimed to 1) study Ma-muad rituals of Buddhists in Kantrarom sub-district, Krasang district, Buriram province, 2) study beliefs towards Ma-muad rituals of Buddhists in Kantrarom Sub-district, Krasang District, Buriram Province, 3) analyze valuable Ma-muad rituals in views of Theravada Buddhism. The results of the studies were

revealed as follows: Ma-muad rituals of Buddhists in Kantrarom sub-district, Krasang district, Buriram province are found that there are two kinds of Ma-muad; 1) Pong Ma-muad is a ritual for curing a sick person and to pay respect own spirit that was born belong to her or him. It is believed of Kui ethnic group who are living in Kantrarom Sub-district, Krasang District, Buriram Province. Spiritualism or communicating with spirit has been continuing from generation to generation whenever a member of the family got chronic illness without any reasons as treatment. 2) Beliefs towards Ma-muad rituals through views of Theravada Buddhism: it is found that Ma-muad ritual is not a part of Buddhist taught. It is the traditional belief of people who worship the spirit or ancestral spirit. When Buddhist missionaries came to Thailand, they were adopted as the national religion until the present. 3) An Analysis of the value of the Ma-muad ritual: it is found that the Ma-muad ritual is valuable to the cohabitation of the society, resulting in the desperate person suffering from indecent illness, having hoped, and moral support. In the valuable culture and tradition of aspects, it is found that to keep the tradition of singing, dancing and helping each other in the society during sickness are existed.

Keywords: Ma-muad, Beliefs, Buddhist Ethic Khmer's Community

บทนำ

ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ทั้งในสมัยโบราณและในปัจจุบัน มนุษย์ทุกคนไม่ว่าชาติใดหรือเผ่าพันธุ์ใด ภาษาใดย่อมมีความเชื่อในเรื่องที่ต่าง ๆ กันมากมาย เพียงแต่ความเชื่อเหล่านั้นอาจพ้องหรือเพี้ยนกันไปบ้างตามสภาพของบุคคลหรือที่เป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม มนุษย์ในสังคมเดียวกัน ก็มักจะมี ความเชื่อหลายอย่างในแนวเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน และจะมีการสะสมและสืบทอดความเชื่อต่อ ๆ กันมา (ศิริพร ณ ถลาง, 2545) ความเชื่อมีอิทธิพลต่อคนเรามาตั้งแต่โบราณ ในสภาพของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ได้ทำให้ผู้คนจำนวนมากหาทางออกด้วยการพึ่งพาความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การทรงเจ้าเข้าผี และไสยศาสตร์ โดยเฉพาะการเข้าทรงเป็นที่นิยมของคนในสังคมไทยและนับจะเพิ่มมากขึ้นไม่เว้นแต่ในสังคม ชุมชนชั้นกลางที่มีการศึกษา จนมีคำพูดเกิดขึ้นว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ผู้คนที่เข้าหาร่างทรง หรือเป็นร่างทรง ส่วนใหญ่ จะเป็นผู้มีปัญหาในชีวิตไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ในทางพระพุทธศาสนานั้น ถือว่าการทรงเจ้าเข้าผีเป็นไสยศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งเป็นเดรัจฉานวิชาที่พระพุทธองค์ทรงห้ามมิให้ภิกษุกระทำ (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2554) แต่ทำไมพิธีกรรมเหล่านี้ ยังคงเป็นที่นิยมในสังคมไทยเป็นอันมากทั้ง ๆ ที่เป็นเมืองพระพุทธศาสนา ตามความเห็นของ ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิน (2553) กล่าวว่า ไสยศาสตร์กลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ที่สะท้อนให้เห็น เรื่องของชนชั้น และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้คนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ไสยศาสตร์กลายเป็นที่พึ่งของผู้คน และจะเฟื่องฟูเป็นพิเศษในยามที่ประชาชนหาทางออก อย่างอื่นไม่ได้ และได้จัดแบ่งไสยศาสตร์ออกเป็น 3 ระดับ คือ ไสยศาสตร์ระดับสูง ได้แก่ไสยศาสตร์แห่งอภิปรชญา (ลัทธิกรรมเก่า) ระดับกลาง ได้แก่ ความศักดิ์สิทธิ์ เช่น เกจิอาจารย์ รูปเคารพ (ใช้อำนาจลึกลับ

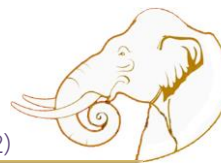

ในการควบคุมบุคคลอื่นโดยตรง เช่น เสกหนังสือเข้าห้อง เสน่ห์ยาแฝด นะหน้าทอง น้ำมันพราย) ลัทธิทรงเจ้าเข้าผี เช่น เข้าทรงเทพ, ผีถ้วยแก้ว ผีตะกร้า แสดงฤทธิ์โดยทางลี้ลับ แทะแก้ว ลุยไฟ ส่วนลัทธิขงจื๊อ (ลัทธิครีอาร์ย) เป็นไสยศาสตร์แห่งการเข้าทรงเจ้าที่อันตรายอย่างยิ่ง เพราะนอกจากงมงายแล้ว ยังขัดต่อความสงบสุข และศีลธรรมของประชาชน

ระบบความเชื่อของสังคมไทยพุทธมีรากฐานมากจากความเชื่อเรื่องผีที่สืบทอดกันมาและมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดวัฒนธรรมนับถือผีหรือวิญญาณ (วิชาภรณ์ แสงมณี, 2536) และเกิดการผสมผสานกันจนเป็นแบบหนึ่งของวัฒนธรรมไทย (ดนัย ไชยโยธา, 2538) พระพุทธศาสนาจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อของคนในสังคม และความเชื่อนั้นมีอยู่ไม่น้อยที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์ ผีสิง เทวดา และการเข้าทรงด้วย (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2533) ความเชื่อเหล่านี้ ทำให้เกิดร่างทรงมากมาย และมีแนวโน้มว่าจะเกิดมากขึ้น ในการวิจัยของศูนย์วิชาการ ธนาการสถิตไทยปี 2537 – 2538 พบว่า คนไทยใช้เงินในการใช้จ่ายเพื่อการทรงเจ้าเข้าผี และการเดินทางไปตามตำหนักทรงต่างๆ เป็นเงินจำนวนถึงสองหมื่นล้านบาท ทั้งนี้ คนไทยเองก็ยังมี ความเชื่อเรื่องผีอย่างไม่เสื่อมคลาย โดยเฉพาะสังคมชนบท และสิ่งที่มาพร้อมกับความเชื่อ ก็คือการประกอบพิธีกรรมต่างๆ การบวงสรวง การแก้บน การทรงเจ้า การเชื่อเรื่องผี จึงเป็นสื่อที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์เข้าด้วยกัน มนุษย์กับสิ่งที่มองไม่เห็น มนุษย์กับธรรมชาติ ทำให้มนุษย์เชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดตามหลักของพระพุทธศาสนา สาเหตุนี้เองที่ทำให้การเข้าทรง ดำรงอยู่ในสังคมได้ ทั้งที่วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิทยาการสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย เพราะสังคมและประชาชนยังยอมรับ เพราะว่าพิธีกรรมที่เกิดขึ้น เป็นพิธีกรรมที่เป็นระบบ น่าเชื่อถือสามารถแก้ไขปัญหาทางใจได้ (สุริยา สมุทคุปต์ และคณะ, 2539)

คำว่า ปัญโหล แปลว่า การเข้าทรง และคำว่า มมีวัด แปลว่า แม่มด ดังนั้น คำว่า ปัญโหลมมีวัด (ปัน - โหล - มะ - มีวัด) จึงหมายถึง การเข้าทรงแม่มด ซึ่งมีวัดอุปสรรคเพื่อทำการรักษาโรค หรือการแสดงการขอบคุณ การบวงสรวงจากอาการกระหายน้ำ ล้วงกินโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเป็นสื่อกลางเพียงอย่างเดียวที่คนในชุมชนเขมรจะนำมาใช้เพื่อช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารกับอำนาจเหล่านั้นได้ เพื่อจักได้หาทางแก้ไขความผิดพลาดได้ทันทั้งที่และถูกทาง อาจโดยการขอขมาลาโทษ เช่นสรวงบูชา หรือการทำสิ่งต่างๆตามที่ร่างทรง (แม่มะมีวัด) ทำนายทายทักและเป็นสื่อกลางให้ ซึ่งทำให้เห็นว่า แม้ว่าความเจริญทางวิทยาศาสตร์จะรุดหน้าไปมากมายเพียงใดก็ตาม แต่ความศรัทธาของคนในชุมชนเขมร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านปรีอเกียน และละแวกใกล้เคียงที่มีต่อพิธีกรรมดังกล่าว ก็ยังคงเหนียวแน่นไม่เสื่อมคลาย (สารณี ขาวดี, 2554)

ในสังคมชาวเขมรอีสานใต้ นั้น พบว่า การละเล่นดังกล่าวนี้ พบอยู่ทั่วไปในสังคมชาวไทยเชื้อสายเขมร ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจน แต่เข้าใจว่า น่าจะมีแบบแผนมาจากความเชื่อที่มีมาไม่น้อยกว่าสมัยอาณาจักรเขมรรุ่งเรือง การปัญโหลมมีวัดนี้ แม้หากล่วงมากกว่าหลายร้อยพันปี การละเล่นดังกล่าวในสังคมชาวไทยเชื้อสายเขมรก็ได้เลือนหายไปตามกาลเวลา ถึงแม้เทคโนโลยีทางการแพทย์ก้าวหน้าสุดขีดจนเพียงใด แต่ความเชื่อที่ถือเป็นภูมิปัญญาของชาวไทยเชื้อสายเขมรในการรักษาโรคในรูปแบบนี้ก็มิถูกลบทิ้งออกไปจากบทบาทแห่งวิทยาการทางการแพทย์ที่ทันสมัย แต่ยังคงดำเนินคู่ขนานกับการรักษาในรูปแบบทางการแพทย์ที่ทันสมัยที่เรียกว่าแพทย์แผนปัจจุบัน แพทย์แผนโบราณ สุดท้ายความเชื่อดังกล่าวอาจเรียกได้ว่า เป็นการรักษาในรูปแบบแพทย์แผนทางเลือก ที่เกิดจากความเชื่อที่เกินจะอธิบายถึงความลึกซึ้ง และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ในคติความเชื่อดังกล่าวได้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมมะฆัดของประชาชนในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความเชื่อในพิธีกรรมมะฆัดในทรรณะของพระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของพิธีกรรมของมะฆัดในทรรณะของพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นสำรวจเอกสารเป็นขั้นการสำรวจเอกสารต่างๆ คือคัมภีร์พระไตรปิฎกทั้งฉบับภาษาบาลี และฉบับภาษาไทย คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา วารสารและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และตำราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. ขั้นสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จากนั้นสร้างเครื่องมือวิจัยโดยการทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์ร่างทรงมะฆัดและประชาชนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมมะฆัด โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1) ศึกษาข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและมีความน่าเชื่อถือที่สุด

2.2) ส่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

2.3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว มาแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ต่อไป

3. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลดังนี้ คือถอดข้อความจากบทสัมภาษณ์ ย่อความให้ได้ใจความตรงตามความหมายของข้อความเดิม บันทึกโดยถอดข้อความเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง คัดลอกข้อความที่เป็นข้อความที่ผู้วิจัยต้องการอ้างอิงเพื่อสนับสนุนความคิดของผู้วิจัย ข้อความที่เป็นพุทธพจน์ที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก

4. ขั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล เมื่อได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วจึงนำมาจัดเรียงลำดับก่อนและหลังเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

6. ขั้นสรุปผล เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุปเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

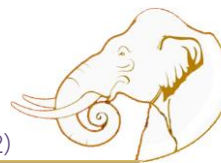
7. ขึ้นเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้เขียนรายงานการวิจัยตามกรอบที่กำหนดไว้ในคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวิจัย

1. **พิธีกรรมมะฆัด ของคนในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์** จากการศึกษาพบว่า พิธีกรรมมะฆัดของคนในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มะฆัดนั้นมีอยู่ 2 ประเภทด้วยกันคือ 1) มะฆัดแซมร์ เป็นการเข้าทรงเพื่อรักษาคนป่วยหนัก ตามความเชื่อของชาวไทยเขมร 2) มะฆัดโพง เป็นการเข้าทรงเพื่อรักษาคนป่วยและบูชาครุภัณฑ์ของตนเองตามความเชื่อของชาวไทยกวย ปัจจุบันประชาชนในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ยังมีความเชื่อและยังมีการเข้าทรงมะฆัดอยู่ เมื่อมีคนเจ็บป่วยเรื้อรังรักษาไม่หายหรือเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ ก็จะมีการทำพิธีเข้าทรงมะฆัดเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยนั้น องค์ประกอบของพิธีกรรมมะฆัดที่สำคัญนั้นประกอบด้วย 1) ผู้ร่วมพิธีกรรม 2) ระยะเวลาในการประกอบพิธีกรรม 3) สถานที่ในการประกอบพิธีกรรม 4) ดนตรีในการประกอบพิธีกรรม 5) เครื่องประกอบที่ใช้ในพิธีกรรม

2. **ความเชื่อในพิธีกรรมมะฆัดในพุทธศาสนาเถรวาท** จากการศึกษาพบว่า ความเชื่อตรงกับคำว่า “สัทธา” ในพระพุทธศาสนาซึ่งหมายถึง เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม, ความเลื่อมใสซาบซึ้งใจ ความสนิทใจ เชื่อมมั่นมีใจแน่วแน่มุ่งมั่นไปตาม เพื่อไปรับคุณความดีในบุคคลหรือสิ่งนั้น ๆ ความมั่นใจในความจริง ความดีสิ่งดีงามและในการทำความดี ประเทศไทยนอกจากจะมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมมาจากพระพุทธศาสนาทั้งแบบมหายานและเถรวาทแล้ว ยังมีพิธีกรรมแบบพราหมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ในพระพุทธศาสนาหมานมักจะมีเรื่องราวของปาฏิหาริย์เกี่ยวกับเทพเจ้าองค์พรหม องค์เจ้าและเทวะ ต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกัลัทธิพราหมณ์อยู่อย่างไม่รู้ตัว การเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้กระจายออกไปสู่สวนต่าง ๆ ของประเทศ ทำให้ลัทธิวิญญูณนิยมและลัทธิกราบไหวบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ค่อย ๆ เสื่อมสลายไป แต่กระนั้น ก็ยังมีพิธีกรรมและความเชื่อดังกล่าว ก็ไม่หมดไปจากจิตใจของชาวไทยและอนุชนรุ่นหลัง ประชาชนที่เป้นพุทธศาสนิกชน จึงสามารถ แบ่งตามแนวความเชื่อได้ 2 ระดับด้วยกัน คือ ระดับแรก เป้นความเชื่อพุทธศาสนาตามหลักคัมภีร์ และระดับสอง เป้นความเชื่อระดับชาวบ้าน หมายถึง ความเชื่อในพระพุทธศาสนาผสมผสานกับลัทธิพราหมณ์และความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ซึ่งรวมทั้งการทรงเจ้าด้วย

พิธีกรรมมะฆัดไม่ได้เป็นพิธีกรรมที่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนที่นับถือผีหรือวิญญูณบรรพบุรุษ เมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาในประเทศไทย และคนไทยได้มีจิตศรัทธา และได้รับเอามาเป็นศาสนาประจำชาติเรื่อยมากระทั่งถึงปัจจุบัน แต่ความเชื่อในลัทธิวิญญูณนิยมและไสยศาสตร์ ก็ยังคงอยู่กับคนไทยโดยทั่วไปมิได้สูญหายไปไหน แต่เป็นมีการผสมปนเปกับพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนาด้วย ดังนั้น พฤติกรรมทางศาสนาของคนไทยจึงมิได้เป็นไปตามแนวปรัชญา คำสอนหลักของพระพุทธศาสนาแต่อย่างเดียว หากแต่ยังคงดำเนินไปตามความเชื่อและวิถีปฏิบัติดั้งเดิมที่

มียูกอนนั้นด้วย ความเชื่อในพิธีกรรมมะมั่วตในปัจจุบัน จึงเป็นพิธีกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อแบบผีหรือไสยศาสตร์คือการทรง และมีพิธีกรรมแบบพุทธคือการเข้าวัดทำบุญอีกด้วย

3. วิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมของพิธีกรรมของมะมั่วตในทรงสนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท จากการวิเคราะห์พบว่า คุณค่าของพิธีกรรมมะมั่วตประกอบด้วย 1) คุณค่าทางจริยธรรมด้านปัจเจกบุคคล ความเชื่อในพิธีกรรมมะมั่วตนั้น เป็นความเชื่อของคนในชุมชนเขมรที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลานาน เป็นความเชื่อส่วนบุคคล ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับพิธีนี้ ซึ่งบุคคลที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในพิธีนี้อาจจะไม่เชื่อ เช่น เรื่องของการรักษาโรค การทำให้คนเจ็บไข้หายได้ 2) คุณค่าทางจริยธรรมในด้านสังคม ความเชื่อเรื่องมะมั่วต ทำให้คนในสังคมเชื่อสายเขมร มีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อมีคนเจ็บไข้ไม่สบาย และเมื่อต้องทำพิธีก็มาช่วยกันในการจัดเตรียมสถานที่ เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจกัน และรักใคร่กันในชุมชน 3) คุณค่าด้านวัฒนธรรม พิธีกรรมมะมั่วตเป็นพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดประเพณีอันดีงามแก่ชุมชน แสดงให้เห็นถึงความมีวัฒนธรรมมีความเจริญในด้านสติปัญญาเป็นมรดกตกทอด ที่ควรค่าแก่การสืบทอดและอนุรักษ์แก่ชนรุ่นหลังสืบไป

อภิปรายผลการวิจัย

ความเชื่อมะมั่วตของชุมชนชาวพุทธเชื้อสายเขมร ในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะรัง จังหวัดบุรีรัมย์ มียูก 2 ประเภทด้วยกันคือ 1) มะมั่วตเขมร เป็นการเข้าทรงเพื่อรักษาคนป่วยหนัก ตามความเชื่อของชาวไทยเขมร 2) มะมั่วตโพง เป็นการเข้าทรงเพื่อรักษาคนป่วยและบูชาครูกำเนิดของตนเองตามความเชื่อของชาวไทยกูย ปัจจุบันประชาชนในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะรัง จังหวัดบุรีรัมย์ ยังมีความเชื่อและยังมีการเข้าทรงมะมั่วตอยู่ เมื่อมีคนเจ็บป่วยเรื้อรังรักษาไม่หายหรือเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ ก็จะมีการทำพิธีเข้าทรงมะมั่วตเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยนั้น ความเชื่อในพิธีกรรมมะมั่วตในปัจจุบัน จึงเป็นพิธีกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อแบบผีหรือไสยศาสตร์คือการทรง และมีพิธีกรรมแบบพุทธคือการเข้าวัดทำบุญ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2533) มีคุณค่าทางจริยธรรมด้านปัจเจกบุคคล ความเชื่อในพิธีกรรมมะมั่วตนั้น เป็นความเชื่อของคนในชุมชนเขมรที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลานาน เป็นความเชื่อส่วนบุคคล ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับพิธีนี้ ซึ่งบุคคลที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในพิธีนี้อาจจะไม่เชื่อ เช่น เรื่องของการรักษาโรค การทำให้คนเจ็บไข้หายได้ () คุณค่าทางจริยธรรมในด้านสังคม ความเชื่อเรื่องมะมั่วต ทำให้คนในสังคมเชื่อสายเขมร มีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อมีคนเจ็บไข้ไม่สบาย และเมื่อต้องทำพิธีก็มาช่วยกันในการจัดเตรียมสถานที่ เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจกัน และรักใคร่กันในชุมชน และคุณค่าด้านวัฒนธรรม พิธีกรรมมะมั่วตเป็นพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดประเพณีอันดีงามแก่ชุมชน (ดนัย ไชยโยธา, 2538) แสดงให้เห็นถึงความมีวัฒนธรรมมีความเจริญในด้านสติปัญญาเป็นมรดกตกทอด แม้ว่าสังคมโลกจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปมากเพียงใดก็ตาม ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อใดก็ตามที่เกิดปรากฏการณ์แปลกประหลาดที่คนในหมู่บ้าน หรือชุมชน และ

สมาชิกในชุมชนไม่สามารถหาคำตอบได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีใครคนใดคนหนึ่งในหมู่บ้านเกิดอาการเจ็บป่วยแบบไร้สาเหตุ วิธีการรักษาในทางวิทยาศาสตร์จนถึงที่สุดแล้วก็ไม่สามารถรักษาได้ สิ่งสุดท้ายที่ทุกคนจะต้องนึกถึงก็คือ การถูกกระทำโดยอำนาจเหนือธรรมชาติ และจะต้องใช้วิธีแก้ไขโดยการทำให้ภูตผีปีศาจหรืออำนาจใดๆ ก็ตามเกิดความพึงพอใจ โดยปกติคนในชุมชนเขมรมักจะมีความเชื่อร่วมกันว่า อะไรก็ตามที่วิทยาศาสตร์พิสูจน์ไม่ได้ก็น่าจะมาจากอำนาจที่มองไม่เห็น และคนป่วยอาจเคยกระทำการใดๆ อันเป็นการล่วงเกิน หรือทำให้อำนาจเหนือธรรมชาตินั้นๆ เกิดความไม่พอใจจะโดยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม (สารภี ขาวดี, 2554)

พิธีกรรมมะมัวตมีคุณค่าต่อระบบการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การช่วยเหลือคนที่สิ้นหวังจากการเจ็บป่วย ที่อยู่ในภาวะเรื้อรัง และรักษาไม่หาย ให้ได้มีความหวังและมีกำลังใจ ส่วนคุณค่าด้านวัฒนธรรมประเพณีนั้น พิธีกรรมมะมัวตนี้ ทำให้มีวัฒนธรรมในการร่ายรำที่ปรากฏในช่วงเวลาของการประกอบพิธีกรรม การร้องเพลง และการช่วยเหลือกันในยามเจ็บไข้ไม่สบาย สามารถอนุรักษ์คตินิยมที่ดีงามและร่วมกันสืบทอดได้เป็นอย่างดี

สรุป

พิธีกรรมมะมัวตไม่ได้เป็นพิธีกรรมที่เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนที่นับถือผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ แต่เมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย และคนไทยมีจิตศรัทธาในหลักคำสอน และรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ กระทั่งถึงปัจจุบัน แต่ความเชื่อในลัทธิวิญญาณนิยมและไสยศาสตร์ก็ยังคงอยู่คู่กับความเชื่อของคนไทยโดยทั่วไปไม่ได้เสื่อมสูญไปไหน แต่ได้มีการผสมอยู่ในพิธีกรรมของพระพุทธศาสนาอีกด้วย นั่นคือ การเข้าวัดเพื่อทำบุญต่างๆ ดังนั้น พฤติกรรมทางศาสนาของคนไทย จึงมิได้เป็นไปตามแนวปรัชญาคำสอนหลักของพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด หากแต่ยังคงดำเนินไปตามความเชื่อและวิถีปฏิบัติดั้งเดิมที่มีอยู่ก่อนหน้านั้นด้วย ความเชื่อในพิธีกรรมมะมัวตในปัจจุบันนั้น จึงเป็นพิธีกรรมความเชื่อแบบผีหรือไสยศาสตร์คือการทรง และเป็นพิธีกรรมแบบวิธีพุทธคือการเข้าวัดทำบุญ อีกด้วย จากการวิเคราะห์คุณค่าของพิธีกรรมมะมัวตนั้น พบว่า มีคุณค่าทางจริยธรรมด้านปัจเจกบุคคล คุณค่าทางจริยธรรมในด้านสังคม และ คุณค่าด้านวัฒนธรรม ที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง “ศึกษาความเชื่อมะมัวต ของชุมชนชาวพุทธเชื้อสายเขมรในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์” มาทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีบางประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นสมควรว่าจะต้องมีการศึกษากันต่อไปดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะสงฆ์และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีการเข้าทรงมะมั่วตและทำความเข้าใจกับประชาชนว่าความเชื่อดังกล่าวเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นในยุคสมัยที่วิทยาการยังไม่เจริญ การรักษาคนป่วยก็ดี การเข้าทรงก็ดี เป็นการทำตามความเชื่อของแต่ละกลุ่มชน ไม่ใช่ความเชื่อที่เกิดมาจากหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ควรมีการแยกแยะและทำความเข้าใจอย่างชัดเจนว่าอันไหนเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าอันไหนเป็นความเชื่อเฉพาะกลุ่มชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจทำวิจัยครั้งต่อไปนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีบางประเด็นที่สามารถนำมาวิจัยต่อไปได้ ดังนี้

1) ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องมะมั่วตของคนเชื้อสายเขมรกับความเชื่อเรื่องแกลมอของคนเชื้อสายส่วยในจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ว่ามีฐานความเชื่อมาจากแหล่งเดียวกันหรือไม่ มีพัฒนาการมาอย่างไร

2) ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องมะมั่วตของเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ และในประเทศกัมพูชา

เอกสารอ้างอิง

- ทวีวัฒน์ ปุณฺณทริภุชฌิต. (2553). *ไสยศาสตร์: ปรากฏการณ์แห่งสังคมไทยในไสยศาสตร์ครองเมือง*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ดนัย ไชยโยธา. (2538). *ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อ กับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธรรม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชาภรณ์ แสงมณี. (2536). *ผีในวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2533). *การเข้าทรงและร่างทรง: ความเชื่อ พิธีกรรมและบทบาทที่มีต่อสังคม*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2545). *ทฤษฎีจิตวิทยาวิวัฒนาการในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุริยา สมุทคุปดี และคณะ. (2539). *ทรงเจ้าเข้าผี: วาทกรรมของลัทธิ พิธี และวิกฤตการณ์ของความทันสมัยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สารภี ขาวดี. (2554). การศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรม “การโหลมะมั่วต”: กรณีศึกษาจากชุมชนเขมร หมู่บ้านปรือเกียน ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 7(2), 149-188.